

Amasya türkülerinde şehir imajına yönelik bir değerlendirme

Nezire Gamze ILICAK¹

ř. Güzin AYDINALP²

APA: Ilıcak, N. G.; Aydınalp, ř. G. (2019). Amasya türkülerinde şehir imajına yönelik bir değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (15), 167-194. DOI: 10.29000/rumelide.580492

Öz

şehirler medeniyetlerin beşiği olan yerleşim yerleridir. Her şehrin kendine ait bir yazgısı, kimliği ve insanların zihninde bir imajı bulunmaktadır. şehir hakkında oluşan imaj; insanların o şehre bakış açısımlı belirlemekte, seyahatten yatırıma kadar pek çok farklı unsuru tetiklemektedir. Amasya Hitit, Roma, Selçuklu, Osmanlı gibi pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış bir şehirdir. Amasya Ferhat ile şirin'in, hikmetli evliyaların, Osmanlı şehzadelerinin, tekke kurmuş âlimlerin şehridir. şehirleri oluşturan halklar, kültürlerini farklı araçlarla diğer insanlara aktarmışlardır. Bu araçların belki de en önemlilerinden biri olan "türküler", sözlü kültürün benzersiz yaratımlarıdır. Millî kültürün izlerini yoğun şekilde taşıyan ürünler olan türküler, ortak bir hafızanın da göstergeleridir. Türküler aracılığıyla toplumun fikirlerine, kültürüne, yaşam tarzına, hatta siyasi düşüncelerine dair bilgi sahibi olmak mümkündür. Türküler sayesinde türkülerin yaratıldığı bölgenin tarihi geçmişi, bölgenin önemli şahsiyetleri ve yöneticileri nesilden nesile müzikle toplumlara aktarılmaktadır. Bu açılardan bakıldığında şehir kimliği açısından türkülerin önemli bir yere sahip olduğu yorumu yapılabilir. Bu çalışmada Amasya Belediyesi Kültür Yayınları tarafından yayınlanmış olan Amasya Türküleri kitabında yer alan 81 adet Amasya türküsü "şehir imajı"na yönelik olarak değerlendirilmektedir. Türkülerdeki şehir imajı ise Martinez'in geliştirdiği 9 şehir "imaj değişkeni" üzerinden yorumlanmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden "doküman incelemesi" ile yapılan çalışmada elde edilen veriler "betimsel analiz" ile raporlaştırılmaktadır. Çalışma, 81 adet Amasya türküsünde şehir imajını belirleyen unsurların nasıl verildiğini ortaya koymasından önem kaydetmektedir. Türkülerin meydana getirildiği zamanın genel şehir algısını anlamlandırmak açısından, bu verileri değerlendirmek gereklidir. Çalışmada türkülerle şehirle ilgili olarak aktarılan imajın artı ve eksi yönleri de ayrıca irdelenmektedir.

Anahtar kelimeler: İmaj, Amasya, türküler, şehir kimliği, şehir imajı.

An evaluation of the city image in Amasya folk songs

Abstract

Cities are the symbol of civilization. Each city has its own fate, identity and an image in the minds of people. The image about the city; it determines the viewpoint of people, triggers many different elements from travel to investment. Amasya is a city that has hosted many civilizations such as Hittite, Roman, Seljuk and Ottoman. Amasya is the city of Ferhat and Sirin, wise saints, the Ottoman princes, and the savant who founded the tekke. The peoples that create the cities have transferred

- 1 Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (İstanbul, Türkiye), ngilicak@gelisim.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-1193-5384 [Makale kayıt tarihi: 12.03.2019-kabul tarihi: 16.06.2019; DOI: 10.29000/rumelide.580492]
- 2 Doç. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, (İstanbul, Türkiye), gilicak@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1754-8529.

their culture to other people with different means. Perhaps one of the most important of these instruments, "folk songs" are the unique creations of oral culture. Folk songs, which carry the traces of national culture intensively, are also indicators of a common memory. Through folk songs it is possible to have knowledge about the ideas, culture, lifestyle and even political thoughts of the society. Thanks to folk songs / music, historical history of the region where folk songs were created, important figures and managers of the region are transferred from generation to generation. From this point of view, it can be said that folk songs have an important place in terms of city identity. In this study, 81 Amasya folk songs in the Amasya Folk Songs book published by Amasya Municipality Culture Publications are evaluated for the city image. The city image in folk songs is interpreted by Martinez's 9 city image variables. The data obtained from the research with the document analysis method were reported descriptively. The study is important in terms of revealing how the elements of the city image are given in 81 songs of Amasya. It is necessary to evaluate these data in order to make sense of the general city perception of the time when the folk songs were created. In addition, the positive and negative aspects of the image conveyed in relation to the city with folk songs are also examined.

Keywords: Image, Amasya, folk songs, city identity, city image.

1. Giriş

Ünlü Fransız düşünür/sosyolog ve medya teorisyeni Jean Baudrillard 21. yüzyıl dünyasında kavramların, gerçeklerin içinin boşaltıldığını iddia ederek Postmodern toplumun hipergerçeklik, sanal gerçeklik evresine geçtiğini iddia etmektedir. Bu yeni gerçeklik evrende "imaj" gerçekliğin yerini almıştır.

Ona göre Nevada'da çölün ortasında inşa edilen Las Vegas yapaylığı yüzünden simülasyon evrenini temsil etmektedir. Bu yeni reklam evreninde dünyanın en önemli anıtları temsili olarak yer almaktadır. Kişi çölün ortasında oluşu fikrini unutarak eğlenceyle örüntülü Vegas dünyasının içine hapis olmakta, göstergeler ve simülasyonun gerçekliğin yerini almasıyla en nihayetinde sembolik bir toplum ortaya çıkmaktadır.

Bu sembolik düzene bir örnek de Dubai'dir. Birleşik Arap Emirliklerini oluşturan yedi emirlikten biri olan Dubai, Arap çölü ile birleşik koca bir çölken, bugün ünlü mimarların tasarladığı devasa gökdelenleri, lüks otelleri, yapay parkları, eğlence merkezleri, dünyanın en pahalı arabaları, develerin üzerine binen robot jokeyleri, palmiye adaları ile parlıtlı bir dünyaya kaçış vaat etmektedir. Burada da gerçekliğin veya hakikatin yerini semboller, imajlar almakta ve somut olan yerini sanal bir gerçekliğe bırakmaktadır.

Günümüzde imajlar algımızı yönlendirmekte ve bizlere yeni gerçeklikler sunmaktadır. Bu yeni gerçeklik düzeninden en çok etkilenen de medeniyetin beşiği olan şehirlerdir. İçinde bulunduğu toplumun kültürü ile biçimlenen şehirler bir sonraki nesile yaşanmışlıkları ve tarihi olayları aktarmaktadır. Şehri, şehir yapan ise insandır. İnsan faktörü olmadan şehir varlığından söz etmek mümkün değildir.

Tarım koşullarının elverişli olduğu Mezopotamya, Mısır, Hindistan ve Asya'nın güneydoğusu ilk yerleşme alanları olmuştur. Buralarda "tarım şehirlerinin" en ilkel temelleri atılmıştır. Ticaret, liman, idari, din, maden, sanayi şehirleri gibi farklı şehir türleri zamanla ihtiyaca göre hayat bulmuştur.

Şehirler bir ayna görevi olarak insanı ve insanın varlık sürecini, geçirdiği sosyo-kültürel değişimleri de yansıtmaktadır.

Peki, bu yansıtmada gerçeklik hangi düzeydedir? Ya da şehrin imajı aslında kendi gerçekliği ile ne kadar örtüşmektedir? İnsan duygularının en saf en katıksız temsillerden biri olan türküler; doğdukları, form buldukları şehrin imajını insanlara nasıl anlatmaktadır? Bu anlatımı gerçekleştirirken hangi söylemler kullanılmaktadır? Bu çalışmada evliyalar, şehzadeler diyarı, Türkiye Cumhuriyeti'ne yön veren genelgelerin yayınlandığı Amasya şehri, kendi bölgesinden doğan türkülerle şehir imajı ekseninde anlaşılmaya çalışılmaktadır. Çalışmanın amacı Amasya şehir imajını, halk kültürü yapıtlarından olan türkülerle çözümlemektir.

1.1. Türkü türünün tanımı

Kamus-ı Türkî'de Türklere özgü şarkı anlamında "Türkî: An-asl Türklere mahsus lahnde şarkı, ale'l-ıtlak şarkı" (Sami, 1317, s. 400) biçiminde tanımlanan türkü; Türkçe Sözlük'te "Hece ölçüsüyle yazılmış ve halk ezgileriyle bestelenmiş manzume" (Türkçe Sözlük, 2005, s. 2021) şeklinde tanımlanmaktadır.

"Türkü", "Türk" sözcüğünün, Arapça nispet "î" si ile birleşmesinden oluşan "Türkî" teriminin Türkçeleşmiş biçimidir (Birinci, 1988, s. 673). Çobanoğlu'na göre, bugün "türkü" olarak söyleyip yazılan bu kelime eski cönk ve mecmualarda "türkiy" şeklinde dar ünlüyle söylenilmekte ve yazılmaktadır. Bu "türkiy" in daha önceki formu "türk ezgileri" veya "havaları" anlamında "türkküy" olmalıdır. Ancak arka arkaya gelen "kk" sesleri "y" sesinin daraltıcı tesirleriyle önce "türkiy" e, daha sonra da "türkî" ye dönüşmüştür (Çobanoğlu, 2009, s. 113).

Cevdet Kudret, "Türkü, kendine özgü bir ezgiyle söylenen, kavuştaklı bir nazım biçimi ve türüdür. (...) Türkü, bireysel ya da toplumsal bir üzüntüyü ya da sevinci anlatmak için söylenmiş; genellikle, ilk olarak kimin söylediği bilinmeyen, ortak (anonim) bir üründür." (Kudret, 1980, s. 295) demektedir.

Ali Yakıcı ise "Duygu, düşünce, hayal ve birey ya da toplum olarak doğumdan ölüme kadar yaşanan, insan ve toplumda iz bırakan bütün olayları dile getiren, sevinçli ya da üzüntülü zamanlardaki coşku ve heyecanı yansıtan, kaynakları genellikle ozan, türkü yakıcısı ve söyleyici kişilerden oluşan, hangi edebiyat şubesine ait ya da hangi biçim ve türde ortaya çıkmış olursa olsun halka mal edilerek anonimleşen, şölende, düğünde, toplantıda ve her türlü icra ortamında dillerden düşürülmeyen, icrası, icra ortamı ve konusuna göre kendine has bir ezgiyle söylenen manzum ürünlere türkü denir." (Yakıcı, 2007, s. 44) şeklinde tanımlama yapmaktadır.

Türküye yönelik pek çok tanım çeşitli araştırmacılar tarafından yapılmakta ve türkü kavramı en kapsamlı şekilde açıklanmaya çalışılmaktadır. İnsanların duygularını, düşüncelerini yalın ve açık bir dille vermede türküler, birinci derecede öneme sahiptir. İnsanlar türküler aracılığıyla hem gündelik hayata yönelik dertlerini, acılarını anlatabilmekte hem de bu dertlerinden kurtulabilmektedir. Hatta çoğu zaman hoşça vakit geçirmekte ve eğlenmektedir. Neredeyse hemen her konuya yönelik türkü yakılmaktadır. Gurbet, ölüm, aşk, hasret, doğa, askerlik, doğal afetler, sosyal olaylar... türkülerin konusunu oluşturmaktadır.

Türküler, halkın dilinde dolaşarak farklı coğrafyalara yayılmaktadır. Mahallî hüviyet gösteren türküler, zamanla millî hüviyete de bürünebilmektedir. Göçler, gurbete iş için gidişler, savaşlar vb. bu millileşmede zaman zaman rol oynayabilir. Farklı coğrafi bölgelere türkülerin yayılma sürecinde

türkülerin sözlerinde ve ezgilerinde bazı değişiklikler ortaya çıkabilir. Türküler, dolaştıkları diyarlar sayesinde değişime uğramakta ve gelişmektedir.

Türküler yakıldıkları yerdeki halkın hislerinin tercümanı olmuşlardır. Geleneklerin muhafazasını, toplumu etkileyen önemli olayların unutulmamasını türküler sağlamaktadır. İnsanların meydana getirdikleri ürünlerde o toplum yaşantısına, kültürüne yönelik “imaj” algısı da yer almaktadır. Bundan hareketle türkülerin de meydana geldikleri ve yayıldıkları coğrafyaya yönelik imaj algısını bünyesinde taşıdığı söylenebilir. Türkülerin içeriğinden hareketle şehir imajına yönelik bilgi edinmek ve değerlendirme yapmak da mümkündür.

1.2. Şehir imajı

Şehirler, bireylerin toplandığı bir toprak parçasıdır. Kültürel anlamda, sosyo politik anlamda birbirine benzeyen ya da benzemeyen bireyler; yaşamlarını şehirlerde sürdürür.

Yaşam biçimi bakımından şehirler benzer özellikler sergilese dahi, sahip oldukları tarihsel gelişim sürecinde, her birinin diğerlerinden farklılaşmasını sağlayan unsurları mevcuttur. Bu süreçte şekillenen bir farklılık olarak şehir kimliği görülebilmektedir (Peker, 2006, s. 25). Şehirler için kimlik kentsel altyapı, mimari, tesisler, sanat, şehrin sakinleri, politika ve ürünler ile ifade edilmektedir (Spio, 2011, s. 102). Bu kimlik unsurları şehir imajının şekillenmesine de katkı sağlamaktadır.

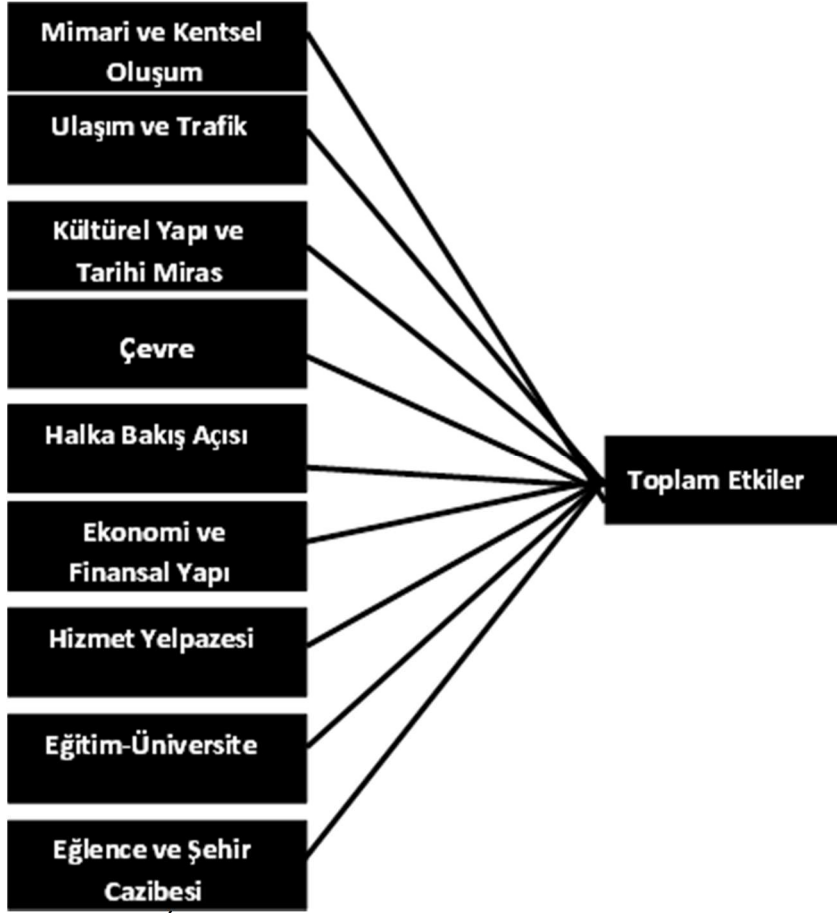
Şehir imajı; şehrin gelişmişlik düzeyi, kültürü, sanatı, mimarisi, eğlence olanakları vb. değerden oluşmaktadır. Tarihsel yapılar şehri çağrıştıran ürünler ve hizmetler kişilerin algılarını oluşturmaktadır.

Şehir imajı, şehir pazarlamanın en kritik ve en önemli noktasıdır. Uzun dönemli projelerde şehirler imajlarını stratejik imaj yönetimi ile yönetmeli ve şehrin imajı (1) Geçerli, (2) İnandırıcı, (3) Sade, (4) Çekici ve (5) Ayırıcı olmalıdır (Altunbaş, 2007: s. 161).

Bir şehrin imajının başarılı olabilmesi için benzer özelliklere sahip olan diğerlerinden farklılaşması gerekmektedir. Şehir imajı fikirlerden, inançlardan ve duygulardan oldukça etkilenmektedir. Şehir imajında asıl olan şehrin kendi gerçekliği ile uyuşmasıdır. Bu uyuşma sürecinde kişilerin şehir hakkında elde ettikleri bilgi ve çağrışımlar da oldukça önem teşkil etmektedir.

Bir şehre ilk kez gidecek bir kişinin o şehirle ilgili düşünceleriyle, şehre gidip geldikten sonra sahip olduğu deneyimler ve düşünceler tamamen farklı olabilir. Burada asıl olan şehir imajı ile daha sonra deneyimlenerek yaşanan şeylerin tutarlı olmasıdır. Şehirlerle ilgili imaj çok kısa bir süre içinde artıdaneksiye dönüşebilir. Pozitif bir imaj çok çabuk negatif olurken, eksi bir şehir imajını artıya döndürmek daha çok zaman alır, daha uzun ve zahmetli bir süreçtir. Bir şehirde meydana gelen terör olayı şehirle ilgili algıyı tamamen farklı bir yere sürükleyebilir.

Martinez, literatürde çok kullanılan şehir imajını 9 adet değişkenle sınıflandırmaktadır. Bu değişkenler “mimari ve kentsel oluşum, ulaşım ve trafik, kültürel yapı ve tarihi miras, çevre, halka bakış açısı, ekonomi ve finansal yapı, hizmet yelpazesi, eğitim-üniversite, eğlence ve şehir cazibesi” olarak yer almaktadır. Bu temel değişkenler, şehir imajına toplam etkide bulunmaktadır. Her biri şehrin farklı dinamiklerinin gelişmesine etkide ve katkıda bulunmaktadır.

Resim 1: Şehir İmajı Değişkenleri (Martinez, 2007, s. 344)

1.2.1. Mimarî ve kentsel oluşum: Bir Şehrin mimarisi Şehrin imajını etkileyen önemli unsurlardan biridir. Farklı mimari yapılar Şehirle bütünleşebilmektedir. Bir Şehrin kendine özgü köprüsü, ibadet yerleri o Şehrin kişiler üzerindeki algısını tamamen değiştirebilmektedir. Evler, sokaklar, farklı yapılar mimari ve kentsel oluşuma katkıda bulunmaktadır. Mimarî yapılar, Şehrin imar edilmişlik seviyesini yansıtmakta bu da Şehrin gelişmişliğini göstermektedir. Mimarîyi meydana getirebilmek için belirli bir kültür birikimine, estetik bir bakış açısına ihtiyaç vardır. Mimarî yapılar, meknların tarih ve kültürle irtibatını sağlayan unsurlarıdır. Kentler âdeta mimari yapılarıyla kimliklerini oluşurmaktadır.

1.2.2. Ulaşım ve trafik: Merak, bilinmeze karşı duyulan istek insanı yeni yerler keşfetmeye, bilinmedik yollar bulmaya teşvik etmektedir. Teknolojik gelişmelerle birlikte insanlar, amaçlarına erişebilmek için çeşitli yollar kullanmıştır. Karayolu, denizyolu, demiryolu ve havayolu gibi farklı yollar vardır. Bu yolların yapımı, bu yollarda kullanılan araçlar, bu olguları meydana getiren kültürün yansımasıdır. Geçmişte büyük Şehirlerde kullanılan kou, talika arabası gibi ulaşım araçları o Şehrin gelişmişliğini gösteren unsurlar olmuştur. Bundan hareketle ulaşım ve trafikle ilgili olguların geçmişten günümüze Şehir imajı için önemli olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Havaalanı, otobüs, metro, tren, tramvay, toplu taşıma, araç yoğunluğu ya da araç azlığı ulaşım ve trafiği etkilemekte ve de Şehir imajını oluşurmaktadır. Rahat ulaşımı olan yerler her zaman cazibe merkezine dönüşebilmektedir.

1.2.3. Kültürel yapı ve tarihi miras: Kültür insanların sahip olduğu maddi ve manevi her şeydir. Bu yüzden kapsamı çok geniştir. Bir şehrin geçmişten aldığı değerleri, o şehirde yaşayan kişilerin dil, din, yemek, kılık kıyafetleri hatta yöresel takıları, yöresel müzikleri, etnik dansları hatta etnik grupları, farklı dinsel grupları, o şehre ait fuarlar ve de festivaller kültürel yapıyı oluşturmaktadır. Müzeler, kaleler de tarihi mirasa katkısı olan unsurlar olarak karşımıza çıkabilmektedir.

1.2.4. Çevre: Bir şehrin nerede bulunduğu, şehrin coğrafi ve jeopolitik konumu önemlidir. Şehrin fiziki yapısı şehre ulaşımı kolaylaştırmakta veya zorlaştırmaktadır. Bu tür durumlar insanların ruh dünyasına da yansımaktadır. Şehirde bulunan dağlar, şehrin içinden geçen ırmaklar, şehrin denize yakınlığı veya uzaklığı şehrin kültürel dokusunu etkilemektedir. Manzara ve iklim de kişinin o şehre duyduğu ilginin düzeyini farklılaştırabilmektedir.

1.2.5. Halka bakış açısı: Şehre gelen ziyaretçilerin o şehrin insanlarını nasıl algılandığı da şehir imajını etkilemektedir. Şehir halkının misafirperver olması, cana yakın olması ya da soğuk olması, yabancılara ilgili ya da ilgisiz olması, şehirde yaşayan kişilerin uzun ya da kısa olması, güzel ya da çirkin olması, güler yüzlü ya da donuk ifadeye sahip olması o şehrin algısını da farklılaştırmaktadır. Olumlu bakış açısı şehre değer katarken olumsuz bakış açısı ise şehre değer kaybettirmektedir.

1.2.6. Ekonomi ve finans yapısı: Şehir imajında şehrin kalkınmasına öncülük yapan mali yapı da önem teşkil etmektedir. Şehirde tarım, ticaret, hayvancılık ya da üretim ile oluşturulan ekonomik yapı o şehrin kendi dinamikleri ile şekillenebilmektedir. Ekonomik anlamda geniş bir üretim yelpazesine sahip olan şehirler daha çok tercih edilmekte, gelişmiş ekonomi aynı zamanda eğitilmiş iş gücünü, beyin gücünü de yanında getirmektedir. Bu da şehrin imajına artı katkılar sağlamaktadır.

1.2.7. Hizmet yelpazesi: Otel, hastane, restoran vb. hizmet yelpazesini oluşturmaktadır. İnsanlar hizmet yelpazesinin geniş olduğu şehirleri tercih etmekte ve buralarda kendilerini güvende hissetmektedir. Özellikle bazı şehirler başarılı araştırma hastaneleriyle ön plana çıkmaktadır. Hizmet yelpazesinin fazlalığı şehre olumlu bakış açısını pekiştirmektedir.

1.2.8. Eğitim-üniversite: Şehirde yaşayan şehir halkının okuryazar olması, eğitimi, entelektüel ve kültürel seviyenin yüksekliği o şehri cazip kılmaktadır. Şehirde üniversite olması o şehre olan ilgiyi arttırırken, eğitim seviyesi yüksek olan halk da şehrin genel yüzünü değiştirebilmektedir. Eğitim noktasında gelişmişlik suç oranını azaltmakta insanların bu tarz şehirleri tercih etmesini sağlamaktadır.

1.2.9. Eğlence ve şehir cazibesi: Eğlence mekânları, halkın eğlence için bir araya geldikleri yerlerdir. Eğlenceler belirli yerlerde yapılır ve farklı zevklere göre şekillenir. Açık ve kapalı eğlence mekânları bulunmaktadır. Mesire yerleri, su kenarları, çarşı, meyhaneler, kahvehaneler, kafeler şehirlerde bulunan eğlence yerleridir. Bu tarz mekânlar şehrin cazibesini arttırmaktadır.

1.3. Türkü ve şehir imajı

Türk kültürü; Türk milletinin dil, edebiyat, tarih, sanat, mimari, inanç, inanış, giyim-kuşam, yeme-içme gibi maddi ve manevi değerlerini, çeşitli gelenek ve göreneklerini içeren çok yönlü ve karmaşık bir yapıdır. Türküde, kültür öğelerinin hemen hepsinden izler bulunmaktadır. Bu bakımdan türkü, kucaklayıcı ve kapsayıcı bir kültür ögesi olma özelliğine sahiptir. Bu durum da türkünün önem ve değerini bir kat daha arttırmaktadır (Çevik, 2013, s. 15).

Anadolu'nun diğer özellikleri yanında coğrafi özellikleri türkülerde ortaya çıkar. Başgöz'ün ifadesiyle "Türkünün bize sunduğu vatan coğrafyasıdır. Öyle bir coğrafyadır ki onda hem binlerce yüzyıldır insan eli değmemiş temizliği ve doğallığıyla Anadolu'yu hem de en az bin yıldır halkımızın alın teri ve göz nuru ile değiştire geldiği toprağımızı buluruz." (Başgöz, 2008, s. 16).

"Türkülerin bir bölge, bir il, bir ilçe ya da bir köye mal edilmesinde türkünün doğuş yeri olması değil, icrası da önemlidir. Bir türkü hangi bölge, hangi il, ilçe ve köyde daha çok icra ediliyorsa, o coğrafyanın insanı o türküyle bütünleşmiş, dolayısıyla o türkü onlara mal olmuş demektir." (Arıoğlu, 2013, s. 315). Türkülerin ilk ortaya çıkış yeri önemli olmakla birlikte "türkü" türünün kendine özgü o birleştirici, bütünleştirici özelliği türküyü icra edildiği yerin ürünü kılmaktadır.

Türkünün birleştirici özelliği aslında türküyü derleyen kişinin algısı üzerinden o şehrin genel imajını da ortaya koymaktadır. Türküler halkın düşüncelerine ait ürünler oldukları için şehrin genel imajı, bu halk kültürü unsurlarına ilham kaynağı olmaktadır. Zaman zaman bir şehirle ilgili olumlu ya da olumsuz unsurlar ayrıca o şehrin varlık unsurları da türkülerle kavranabilmektedir.

Kucaklayıcı ve kapsayıcı bir kültür ögesi olan Türküler, ortaya çıktıkları şehrin imajının bir nevi temsilcileridir. Bu ürünler sayesinde şehrin imajı, halkın o şehri nasıl algıladığı diğer bireylere kolayca aktarılabilir. Bu çalışmada bu kapsayıcılıktan yola çıkılarak Amasya türkülerini üzerinden o dönemin şehir imajı çözümlenmeye çalışılacaktır. İmajlar zamana, olaylara, yaşanmışlıklara göre sürekli bir değişim geçirebilmektedir. Bu yüzden bu çalışma, "türkülerin yaratıldıkları dönemin şehir algısı üzerinden" yorumlanacaktır. Bu da çalışmaya sınırlılık katmaktadır.

1.4. Amasya şehrine ait genel bilgiler

Amasya, birçok şaire ilham olmuş, birçok hikâyeye konu olmuş, resimlere tuval olmuş bir şehirdir. Nice yiğitlerin yetiştiği, nice aşkların yaşandığı, nice eserlerin hayat bulduğu "manevi kandiller olan evliyaların" diyarıdır. Hitit, Frig, Kimmer, İskit, Med, Pers, Roma, Selçuklu, Danişmend uygarlıklarının vatan toprağı olan Amasya, büyük Osmanlı İmparatorluğu'nun ise gözdesi olmuştur. 1386 yılında Şehzade Yıldırım Bayezid tarafından Osmanlı topraklarına katıldıktan sonra, şehir olarak daha da parlamış, şehzadelerin yetiştiği mabet olmuştur. Şehrin kültürel kimliğinin, imajının oluşmasına bu medeniyetler ve yaşanmışlıklar özellikle katkıda bulunmuştur.

İlim şehri, hikmet şehri, medreseler şehri olan Amasya; coşkun coşkun akan Yeşilirmak'ın üstüne üstüne gelen dağların şehridir. Pek çok şehirde uzakta olan dağlar, burada hemen yanınızdadır. Başınızı her kaldırdığınızda Pontus Krallarına ait Kral mezarlarıyla ölümlü olduğunuzu hatırlarsınız.

Karadeniz Bölgesi'nin orta bölümünde yer alan Amasya; kuzeyden Samsun, batıdan Çorum, doğu ve güneydoğudan Tokat illeriyle çevrilidir. Merzifon, Suluova, Gümüşhacıköy, Hamamözü, Taşova, Göynücek olmak üzere 6 ilçesi, 22 beldesi, 348 köyü ve 220 mezarası mevcuttur. İlin toplam yüz ölçümü 569.000 hektardır (Amasya Valiliği, 2008, s. 11).

2. Yöntem

Bu çalışmada Amasya Belediyesi Kültür Yayınları Amasya Türküleri'nde yer alan 81 adet Amasya türküsü, Türkülerdeki şehir imajına yönelik olarak Martinez'in geliştirdiği 9 adet şehir "imaj değişkeni" üzerinden incelenmektedir. Nitel araştırma yöntemlerinden "doküman incelemesi" ile yapılan araştırmada elde edilen veriler "betimsel analiz" ile raporlaştırılacaktır.

Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden “doküman incelemesi” ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem Best (1959, s. 118) tarafından “mevcut kayıt ya da belgelerin, veri kaynağı olarak sistemli incelenmesi” olarak tanımlanmaktadır (Akt. Karasar, 2017, s. 230). Doküman analizinde dokümanlar incelenmektedir.

Elde edilen veriler “betimsel analiz” ile sunulmuştur. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 224). Araştırmacılar tarafından yorumlanan veriler, doğrudan alıntılarla desteklenmiş ve değerlendirilmiştir.

2.1. Sınırlılık

Bu çalışma Amasya Belediyesi Kültür Yayınları Amasya Türküleri’nde yer alan 81 adet Amasya türküsü ile sınırlıdır. Kitapta derlenen 81 adet Amasya türküsü üzerinden değerlendirme yapılmıştır. İmajlar zamana, olaylara, yaşanmışlıklara göre sürekli bir değişim geçirebilmektedir. Bu yüzden bu çalışma, “türkülerin yaratıldıkları dönemin şehir algısı üzerinden” açıklanmaktadır. Bu da bir sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2. Bulgular

Çalışmada 81 adet Amasya türküsü “şehir imajı”na yönelik olarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda sadece 39 türküde şehir imajını ifade edecek bilgilerin varlığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada ortaya çıkan bulgular şunlardır:

2.2.1. Mimari ve kentsel oluşum

Sultan Beyazıd’a vardın mı?	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 65)
Kız evinde çardak var	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 83)
Evleri yol üstüdür	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 97)
Galenin ardına ekeller darı	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 98-100)
Kale’de karşılaştım	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 127)
Dar sokaktan yar geldi	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 101)
“Kuş Köprü” başının gülleri	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 140-141)
“Üçler Köprü” de durma	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 140-141)
“Alçak Köprü” bu mudur?	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 140-141)
“Tahta Köprü”yü sel aldı	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 140-141)
“Hükümet Köprü” taşı	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 140-141)
“Çağlan Köprü” çalan	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 140-141)

Amasya türküleri incelendiğinde şehrin imajını oluşturan mimari ve kentsel oluşum öğeleri ortaya çıkmaktadır. Türküler dönemsel bir tabloyu ortaya koyarken, bu öğelerin bugün bile şehrin kimliğinin önemli parçaları olduğu ortaya çıkmaktadır. Türkülerde şehrin mimari ve kentsel oluşum öğelerini Amasya'nın kalesi, camileri, köprüleri kendine özgü evleri, dar sokakları oluşturmaktadır.

Sultan Beyazıt Camii

Amasya evliyaları ile ünlü bir şehir olduğu için şehirde ibadet mekânları mimari açıdan da önem kaydetmektedir. Bu yerler halk için saygı duyulan mekânlar olması nedeniyle şehir imajı algısını şekillendirmektedir. Şehir irili ufaklı birçok cami ile ünlüdür. Amasya'nın mimarisinde şehirle bütünleşen önemli yapılardan biri Sultan Beyazıt Camii'dir. Bu cami Amasya'da Sultan II. Bayezid adına XV. yüzyıl sonlarında yaptırılan külliye'dir. Cami ve külliye yapısı Yeşilirmak'ın kenarındadır. Cami, kompleks bir yapıdır medrese, imaret ve tabbaneden oluşmaktadır. Beyazıt Camii, bir dış avlunun ortasında tüm ihtişamıyla yer almaktadır.

Ters T tipli plana sahip cami, iki büyük kubbe ve yanlardaki üçer küçük kubbeden oluşmaktadır. Yapıda malzeme olarak taş, tuğla, mermer ve çini kullanılmıştır (Batır, 2014, s. 123).

Amasya'nın kalesi

Amasya denince akla gelen ilk mimari yapılardan birisi muhteşem görünümü ile Amasya Kalesi'dir. Türkiye'nin en görkemli kaleleri arasında yer alan kale, Amasya il merkezinin kuzeyini kaplayan Harşena Dağı üzerinde bulunmaktadır. Amasya Kalesi, Harşena Kalesi adıyla da bilinmektedir. Eski Tunç Çağına kadar uzanan kalenin görsel dokusu Helenistik Çağdan, Osmanlı Dönemine kadar uzanan bir sürece aittir. Persler, Romalılar, Pontus ve Bizanslıların egemenlikleri döneminde saldırıya uğrayan Amasya Kalesi, yüzyıllar içinde yıkılmış ve her seferinde yeniden inşa edilmiştir. Kalede sarnıçlar, su depoları, Osmanlı dönemine ait hamam kalıntıları bulunmaktadır. Ayrıca Helenistik Dönem Pontus Krallarına ait kaya mezarları ziyaretçilerin ilgisini özellikle çekmektedir.

Kalenin yapısı topografik yapıya göre şekillenmiştir. İnşa edildiğinden beri birçok uygarlığın tamiratları ve yeni eklemeleriyle kale kullanılmaya devam edilmiştir. Pek çok seyahatnamede Amasya Kalesi'ne yönelik izlenimler de yer almaktadır (Dönmez, 2014, s. 29).

Amasya'nın köprüleri

Amasya'nın "sıralı gelinleri" olarak ifade edilen köprüler, türkülerin sözlerine de konu olmuştur. Yukarıdaki bulgulardan da anlaşılacağı üzere yaratıldıkları dönemin mimari yapısını ve şehir imajını ortaya koyan Amasya türküleri, eşsiz şehir köprülerine sürekli göndermeler yapmaktadır. Türkülerde sözü geçen köprüler, Amasya'nın mimari zenginliğine de örnek oluşturmaktadır.

İltekin (Çağlayan) Köprüsü

1076 yılında Danişmend emirlerinden İltekin Gazi tarafından, daha önce orada bulunan bir köprü temel alınarak yaptırılmış köprüdür. Tuğla hatıllı kesme taştan almaşık bir örgü gösteren 70 m. uzunluğundaki köprü'nün altı geniş açıklığı tuğladan yuvarlak kemerlerle geçilmiş ve ayaklar batı yönünde mahmuzlarla donatılmıştır (Çolaker, 2014). Yapıldığı dönemde, Amasya'nın kuşatılması için gerekli olan askeri gücün ulaşımını kolaylaştırmak amaçlanmıştır.

Alçak Köprü

Alçak Köprü, Kale ve çevresini Yeşilirmak'ın karşı kıyısına bağlamak üzere Roma döneminde inşa edilmiştir. Köprünün ayakları düzgün kesme taşlarla dört yüksek kemer oluşturacak biçimde inşa edilmiştir (Zengin vd., 2014, s. 14).

Yoğun yağışlar ve seller yüzünden köprünün ayakları, zaman içinde Yeşilirmak'ın içine gömülmüştür. Köprünün kemerlerinin sadece üst kısımları görünür kalmıştır. Kemerlerin üzerindeki köprü tablası da su yüzeyine yaklaştığından halk bu köprüye "Alçak Köprü" demiştir. Köprü için sürekli güçlendirmeler yapılmıştır, böylece köprü günümüze kadar ulaşmıştır.

Kuş Köprü/Künç Köprü

Amasya Merkez'de, Yeşilirmak üzerinde iki mahalleyi birbirine bağlayan Künç Köprü (Kuş Köprü) Selçuklu zamanından kalma bir tarihi eser niteliğindedir. Köprünün en bilen özelliği üç büyük ayağı birbirine bağlayan hemen hemen aynı büyüklükteki kemerleridir. Yapımında kesme taş ve tuğla kullanılan Künç Köprü'nün ayaklarının nehrin akış yönüne bakan batı bölümlerinde, köprünün kuvvetli su akıntılarına dayanabilmesine yardımcı olan biri köşeli, diğerleri yuvarlak biçimli sel yarımları bulunmaktadır.

Hükümet Köprüsü

Evliya Çelebi'nin Kale'nin batı yönünde bulunan Sergiz Kapısını şehirdeki Garibler Camii'ne bağladığını söylediği bu köprü, Hükümet Konağı civarında olup aslında Helkis Mahallesi'nde oturanların bu köprüyü kullanmaları dolayısıyla bu isimle anılmıştır. İlk hali ahşaptır ve birçok kez sel sularına maruz kalmıştır. Pek çok kez yeniden inşa ettirilmiştir. Betonarme olarak yapılmıştır (Urak, 1994, s. 507). Hükümet Köprüsü sadece yayalara hizmet vermektedir.

Tahta Köprü

Bütünüyle ahşaptan yapılan köprünün taşkın ve zelzelelerden yıkıldığı anlaşılmaktadır. Özgün kâgir köprünün ise nasıl olduğunu bilmemiz mümkün değildir. (Urak, 1994, s. 506-507).

Amasya'nın yol üstü evleri dar sokakları

Geleneksel Osmanlı evinin bütün mimari özelliklerini Amasya evlerinde görmek mümkündür. Amasya'nın tarihsel yaşanmışlıkları ile uyumlu olan evler kırma ya da beşik çatı üzeri, oluklu kiremitle örtülü bir biçimde düzenlenmiştir. Evler genelde bitişik nizamda, bodrum üzeri tek kat ya da iki katlıdır. Türkülerde Amasya'nın evlerinden bahsedilmektedir. Bu evlerin mimari yapısı şehrin imajını da etkilemektedir. Amasya etrafı dağlarla çevrili bir şehir olduğu için yerleşim alanı olarak da oldukça dardır. Bu yüzden evler bitişik nizamdır. Dar sokaklar da yol üzerine yerleşen evler Amasya'nın kimliği ile bütünleşmektedir.

Amasya türkülerinde mimari ve kentsel oluşuma yönelik unsurları bütün canlılığıyla görmek mümkündür. Amasya iline hiç gelmemiş, bu şehre yönelik hiçbir malumatı olmayan herhangi bir kişi bile bu türkülerden hareketle şehrin mimari yapısı hakkında bilgi sahibi olabilmektedir.

2.2.2. Ulaşım ve trafik

Karayolu, denizyolu, demiryolu ve havayolu gibi farklı yollar vardır. Havaalanı, otobüs, metro, tren, tramvay, toplu taşıma, araç yoğunluğu ya da araç azlığı ulaşım ve trafiği şehir imajında ulaşım ve trafik değişkenini oluşturmaktadır.

Yapılan çeşitli ulaşım yolları, mekânsal değişimler yarattığı kentlerde kapladığı alan ve istihdam ettiği nüfus bakımından önemli bir şehirsal fonksiyona sahiptir. Bazı araştırmacılar bu gibi özellikleri sebebiyle ulaşımı, kalkınma ve küreselleşmenin en önemli etkenleri arasında göstermektedir (Tümertekin ve Özgüç, 1999: s. 590, 595).

Büyük şehirlerde yaşamın önemli bir parçası olan trafik, ister istemez meydana getirilen yaratımlara yansımaktadır. Trafik olgusu bu tarz ürünlerde genelde yoğunluğuyla, kalabalıklığıyla, kazalarıyla yani aslında olumsuzluğuyla yer almaktadır. İncelenen türkülerde ulaşım ve trafik ile ilgili bilgilere rastlanılmamaktadır. Bundan hareketle Amasya şehrinde, büyük şehirlerde görülen trafik ve ulaşım kargaşasının bulunmadığı yorumu rahatlıkla yapılabilir. Sonuçta bu kent; trafik denildiğinde ilk akla gelen Moskova, Bangkok gibi şehirlerden biri değildir. Seçilen türkülerde yönelik sınırlılığının olması da ulaşım ve trafiğe yönelik malzeme çıkmamasına neden olmuş olabilir.

2.2.3. Kültürel yapı ve tarihi miras

Keşkeği vur fırına	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 151)
Bahçelerde bamiye, bayıhyom yemeye	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 71)
Bamyalar dizim dizim	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 127)
Bulguru kaynatırlar	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 46-47)
Ocağında közüm var	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 74)
Ocaktaki aşından	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 74)
Çay, şekeri bol eyleyin	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 93)
Çay içtim bardağından	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 127)
Amasya'da bardak var	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 83)
Bağa varıp yakak semaveri	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Semaveri halleyleyin	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 93)
Yan, semaver, can semaver	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 93)
Hüner senin ey semaver	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 93)
Semaveri alıştırın	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 93)

Semaverin musluğu var	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 93)
Evliyaya adak var	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 83)
Amasya'da şu Akbilek	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 92)
Hızırpaşa'da Kurtboğan	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 92)
Pir İlyas'a üç mum yaktım	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 92)
Büyük evliya Serçoban	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 92)
Dua ettim Halkalı'ya	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 92)
Camide Şeyh Zekeriya	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 92)
Hızır, İlyas'la halleşir bu ilde	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Uzun fistan içinde	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 84)
Kınalı gelin sırmalı	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 78)
Kızlar giyer bindallı	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 142-143)
Bindallı kesip, sarmalı	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 78)
Bir a'sam var, bir de abam	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 92)
Al geyer, pul geyer akşamüzeri	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 98-100)
Yemenimin yeşili	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 97)
Yemenisi çatmalı	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 79)
Kemeri bel üstüdür ey!	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 97)
Sırma kemer belinde	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 75)
Sürmeli gözleri süziülsün	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 79)
Altun yüzük elinde	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 75)
Altını bozdurayım	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 112)
Abrul beşte kınasını yakalım	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Kınalı gelin gel bana	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 78)
Kınalı gelin kop da gel	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 78)

Kızım kınan kutlu olsun	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 114-116)
Eli kolu kınalı da, yar yar	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 112)
Kınalar yakmıŐ eline	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 114-116)
İŐlemeler iŐledin mi oy oy	(zbakır & Sünbül, 2007: s. 73)
İŐlemeler tel tel oldu yar oy	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 73)
Cehiz sandığıma doldu oy oy	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 73)
Mor bohĉeni kap da gel	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 78)
Sana dnrc yolladım yar oy	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 73)
Baban baŐlıęı yüz alır oy oy	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 73)
Yüz bin baŐlıęı nederim yar oy	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 73)
Kaçırsan ben giderim oy oy	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 73)
Himmet etsin yavruma, ninni	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 92)
Kundak sardım dualarla	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 92)
Ferhat yazmıŐ büyük aşkı taŐma	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Şirin diye dağ seslenir bu ilde	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Kız evinde ĉardak var	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 83)
Halı, kilim dokuya	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 91)

Amasya Şehri türkülerde, kültürel yapı ve tarihi mirasla ilgili olarak Şehir imajı kapsamında değerlendirildiğinde bazı kültürel ögelere hâlâ sahip olduğu bazı değerlerin ise zamanla etkisinin azaldığı görülmektedir. Türkülerde Amasya'nın evliyelerinden, elmasından, Ferhat ile Şirin'inden, keşkek ve bamyaya yemeğinden, semaverle ĉaya olan tutkunluklarından kına yakma geleneğinden bahsedilmektedir. Günümüzde de bu değerler Şehrin kültürel imajını oluşturmaktadır. Türkülerde kültürel ögeleri iĉinde yer alan fistan, bindallı, aba, yemeni, kemer, ĉeyiz, bohĉa, dnrc, başlık parası, kundak sarma, halı-kilim dokumanın geĉmiŐte Şehrin imajını etkilerken günümüzde bunların etkisini azaldığı görülmektedir.

Ferhat ile Şirin

Boratav, Ferhat ile Şirin hikyesini Arap-Acem klasik edebiyatından Türk edebiyatına geĉmiŐ hikyeler sınıfına dhil ederken (Boratav, 1984, s. 18); Elĉin, hikyenin İnan-Hint kaynağından geldiğini belirtmektedir (Elĉin, 2004, s. 445). Hüsrev  Şirin adıyla da bilinen bu hikye divan edebiyatında mesnevi formunda işlenmiştir. Hikâye, halk edebiyatında Ferhat ile Şirin adıyla anılmıştır (Pala, 1995,

s. 185). Ferhat ile Şirin hikâyesi Orta Asya, İran, Azerbaycan ve Balkan ülkelerinde bazı yöresel değişikliklere uğrayarak anlatılan bir aşk hikâyesidir.

Hikâye çok sevilmiş ve farklı coğrafyalarda anlatılmıştır. Amasya denince akla gelen ilk kültürel öğelerden biri ünlü âşıklar Ferhat ile Şirin'dir. Nesilden nesile anlatılan bu halk hikâyesi yöre halkı ile âdeta bütünleşmiş, Amasya'nın Harşena Dağı bile Ferhat Dağı olarak anılmaya başlanmıştır. Leyla ile Mecnun, Aslı ile Kerem, Ferhat ile Şirin gibi isimler insanlar için aşkı, aşkın engel tanımazlığını ve aşkın gücünü temsil etmiştir. Amasya türkülerinde de âşıklar, Ferhat ile Şirin'e sürekli göndermelerde bulunmaktadır. Ferhat'ın Şirin'e duyduğu aşk, bu uğurda yaptıkları ve acıklı akıbeti yüzyıllardır farklı formlarda anlatılmaktadır. Bu trajik aşk öyküsü şehrin aşk ile temsil edilmesini ve âşıklar şehri olarak ünlenmesini sağlamıştır.

Keşkek

Yemek bir kültür ögesidir. Yemeklerin çoğu kendi bölgelerine özgüdür. Yemekler yapıldıkları şehirlerin imajı ile de birleşebilmektedir. Keşkek yemeği düğünler başta olmak üzere sünnet törenlerinde, bayramlarda, yağmur duası gibi pratiklerde yani toplumsal katılımın fazla olduğu törenlerde yapılmakta ve dağıtılmaktadır. Toplumsal aidiyetin pekiştirildiği bu tarz törenlerde keşkek, maddi varlıktan çok somut olmayan bir kültür varlığı şeklinde algılanmaktadır.

Amasya'nın keşkek yemeği çok önemli bir kültür ögesidir. Amasya türkülerinde de bu yemek karşımıza çıkmaktadır. Amasya keşkeği et ve buğdayla çömlerle uzun süre pişirilerek yapılmakta, haşlandıktan sonra tel tel ayrılan et ve buğday, tahta bir tokmak ya da tahta kaşık yardımıyla iyice dövülmektedir. Toplumaya yönelik özel günlerde yapılması tercih edilen keşkek, yöresel Amasya mutfağının vaz geçilmezlerinden biridir.

Bamya yemeği

Amasya bamyası özellikle kurutmalık olarak kullanılan bir bamya türüdür. Amasya yöresinde yaygın olarak yetiştirilmektedir. Bu bamyaya halk arasında çiçek bamyası da denilmektedir. Açık yeşil bir renge sahip olan bamya tam gelişmeden çiçek açtıktan sonra hasat edilmektedir. Bamya yemeği şehrin vazgeçilmez yemeğidir. Türkülerde bamyanın Amasya ile bütünleştiği görülmektedir.

Bulgur

Osmanlı mutfağında da kullanılan bulgur, pilav dışında çorbalarda hatta dolma içinde kendine yer bulmuştur. Çoğunlukla halk mutfağında yer almakla birlikte saray mutfağında da az da olsa kullanıldığı görülmektedir (Yerasimos, 2005, s. 136). Tahıl grubundan gelip taneli yiyecek olan bulgur, birçok yemeğin yapılmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca yapılan araştırmalara göre en besleyici besin maddelerinden de biridir.

Amasya'nın süzme bulgur pilavı çok meşhurdur. İri bulgurla yapılan yemek, tere yağ ile tatlandırılmaktadır. Sofraların göz bebeği olan bulgur, Amasya mutfak kültüründe oldukça fazla kullanılmaktadır. Bulgur, Amasya türkülerinde de anılmakta, yemek olup kültür ögesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çay, semaver

Anavatanı Rusya olan semaver, Osmanlı'dan günümüze kadar su kaynatmak ya da çay demlemek için kullanılmıştır. Semaver bakır, pirinç veya saçtan üretilmektedir. Özellikle Amasya bölgesinde çay içmek ve çayı semaverlerde demlemek çok yaygındır. Kor halinde kömür ile kaynatılan semaver tarlada çalışanların ya da piknik yapanların tutkusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hâlâ Amasya bölgesinde semaverde çay demlemek yaygın olarak görülen bir uygulamadır. Eve gelen misafirlere semaverle çay sunmak da gelenekselleşmiştir. Semaver satışları da şehrin neredeyse birçok noktasında yapılmaktadır.

Evliyalar

Amasya şehrinin hikmetli kapılarından birçok evliya geçmiştir. Birçok derviş Amasya'da terbiye olmuş ve manevi anlamda yol kat etmiştir. Bekir Nas'ın *Aşkın Şehri Amasya'dan Geçenler* kitabında evliyalarından "şehrin manevi kandilleri" olarak söz edilmektedir. Manevi kandillerin sayısı Amasya'da pek çok kenti kıskandıracak kadar fazladır.

Nas, kitabında "evliyaları" şöyle açıklamaktadır. "İnsanlara doğru yolu gösterip hal ve hareketleri ile onlara rehberlik etmeleri ahiret sultanlarının en önemli özelliklerindedir. Ayrıca Allah rızası için insanların dertleri ile dertlenmeleri ve fedakârlıkları onların yüce şanıdır. Veliler peygamberlerden sonra seçilenler sınıfındadır. Bir rehber eşliğinde silsile yoluyla Peygamber efendimize kadar gitmeleri; nerede ve hangi memlekette yetişirlerse yetişsinler onları tek bir kaynağa bağlamıştır. Veliler Hak'tan gelen nuru, olduğu gibi yansıtan aynalardır. Hangisine baksak aynı nuru görürüz. Hepsinde o rahmet denizinin izini buluruz..." (Nas, 2018, s. 20)

Amasya türkülerinde evliyalarından, evliyaya adak vermekten, evliyadan medet ummaktan bahsedilmektedir. Ayrıca yine türkülerde şehirle bütünleşen önemli evliyaların isimleri de geçmektedir. Serçoban, Kurtboğan, Pir İlyas, Şeyh Zekeriyya, Halklı, Akbilek bu isimlerdendir.

Serçoban

Serçoban Amasya'nın önemli evliyalarından biridir. Üç veli kardeşten biri olan Serçoban'ın Anadolu'ya Moğol istilası zamanında geldiği tahmin edilmektedir. Kardeşi ayakkabıcı İğneci Baba da büyük velilerdendir. Serçoban çobanlık yapmaktadır. Pek çok insan tarafından bilinen kardeşler arasında geçen efsane ile tanınırlar. "Keramet dağ başında ermekle değil, insan içinde ermek" ile bilinirler.

Kurtboğan

Asıl ismi Hamza'dır, soyu Hz. Ebubekir'e dayandırılmaktadır. 1397 yılında Şam'dan hicret edip Amasya'ya yerleşmiştir. Akşemsettin'in öğrencisidir ve onun tarafından yetiştirilmiştir. Döneminde mezarlığa musallat olan bir kurt cesetleri çıkartıp parçalamaktadır. Hamza Efendi ölünce, kurt onu da mezarından çıkartıp parçalamak ister. Cesedi parçalayacağı anda Hamza Efendi'nin eli kurdun boğazını bulur, sıkar ve kurdu öldürür. Ertesi sabah mezarı ziyarete gelen halk, kurdun cansız bedenini Hamza Efendi'nin elleri arasında bulur. O günden sonra Hamza Efendi'ye "Kurtboğan" denir. Kurtboğan lakabı ona yöre halkı tarafından verilmiştir. Öldükten sonra bile keramet gösterebilen önemli bir zattır.

Pir İlyas

Amasya’da doğan ve yetişen evliyalardandır. Amasya müftülüğü yapan Pir İlyas, önemli âlimlerden de dersler almıştır. Pir İlyas uzun yıllar Gümüşlüoğlu Dergâhı’nda öğrenci yetiştirmiştir. Anlatıldığına göre Pir İlyas vefat ettikten sonra cesedi yıkanırken, yıkandığı sofanın bir ağacı kırılmıştır. Üzerlerine düşmek üzere iken, doğrulup bir eliyle ağacı tutup kaldırmıştır. Sonra sofaya tekrar uzanmıştır. Cenaze başında bulunanlar, bu durumu görünce hayretler içinde kalmış ve öldükten sonra ünü artarak yayılmıştır. Türbesi sürekli olarak ziyaret edilmektedir.

Şeyh Zekerriya Halvetî

Pir İlyas’ın ilk halifesidir. Halvetî Tarikatı’nın Amasya’da etkin olmasında çok önemli bir rol oynamıştır (Aşkar, 1999, s. 544). Halvetî tarikatının temeli zikrullahtır. İnsan kendini her türlü geçici hevesten kurtararak Hakk’a yönelmesi gerekmektedir. Halvetî Tarikatı’nın kurucusu Ömer Halvetî , genişleyip yayılmasını sağlayan ise Pir-i Sani Seyyid Yahya Şirvani’dir. Halveti silsilesinde ehlibeytin ve özünde “ehlibeyt” sevgisinin olması, tarikatın en önemli özelliklerindedir. Şehy Zekerriya bu tarikatın temsilcilerindedir. Marifet ehli olduğu rivayet edilmektedir. Âlim ve zahit bir kişidir.

Halkalı

Halkalı Evliya’nın sandukası merdivenlerle inilen bodrum şeklinde bir yerdedir. Sandukanın kuzeyinde dikdörtgen şeklinde siyaha yakın birbiriyle karşı karşıya duran iki taşa bulunan halkalar sebebiyle evliya “Halkalı Evliya” adıyla meşhur olmuştur. Sandukada yatan şahıs Reisül-Asker Burak Bey’in kızı Şahrüz Hatun’dur. 1479 yılında vefat etmiştir. Mezarın naaşı çürümemiş olup, hafif sararmıştır (Özdoğan, 2006, s. XCIII).

Halkalı Evliya yaşı gelmesine rağmen yürümeyen çocukların götürüldüğü bir evliyadır. Halk arasında bu tarz çocukların üç cumartesi Halkalı Evliya’ya getirilip ayaklarının sandukanın kuzeyinde bulunan halkalara sokulup çıkartılmasıyla çocukların yürümeye başlayacakları inancı hâkimdir.

Akbilek

Anadolu’da yetişen velilerdendir. Evliyanın asıl ismi Akbilek Bahşi Halife Bin İbrahim’dir. Dönemin büyük âlimlerinden ilim öğrenmiştir. Doğum yeri tam bilinmemektedir. Akbilek Bahşi Halife 1523-1524 yılları arasında vefat etmiştir (Böcekçi, 2003, s. 21). Bir gün câmide vaazında abdest almanın faziletlerini anlatırken, alınan abdest suyu ile günahların döküldüğünü söyler. Cemaat arasında bulunanlardan birinin kalbine, bu nasıl olur diye bir düşünce gelir. O zaman Bahşi Halife kollarını sığayarak dirseklerine kadar havaya kaldırır ve “Böyle olur.” der. Cemaat, Bahşi Halife’nin kollarından nur fişkırdığını görür. Bu yüzden Akbilek lakabı verilir. Bahşi Halife, kırk sene müddetle ilmin yayılmasına çalışmış ve pek çok âlim yetiştirmiştir. Halvetî tarikatına bağlıdır.

Kına

Kına kelimesinin kökeni Arapça Al-Hinna kelimesindedir. Latincesi, Lawsonia İnermis olan bitki, İran, Pakistan, Suriye, Fas, Filistin, Yemen, Mısır, Uganda, Ortadoğu, Kuzey Afrika, Tanzanya, Afganistan, Senegal, Kenya, Etiyopya, Eritre ve Hindistan’da bulunmaktadır. Bitki yaprakları, çiçeği ve dalları ince toz haline getirilir; toz daha sonra sıcak su ile karıştırılıp beden, saç ve sakalın boyanması için kullanılmaktadır (Zavada, 1993: s. 97-100). Tüm kültürlerde özellikle kadınların süslenme aracı olan

kına, Amasya bölgesinde de uzun yıllardır kullanılmaktadır. Trklere konu olan kına kültürü, bugün bile etkisini hâlâ sürdürmektedir. Şehir sınırları içinde yer alan köy ve kasaba düğünlerinde gelin hazırlığı kapsamında kına yakılması çok önemli bir dettir. Yine bölgede sünnet düğünlerinde hamilelik ve doğumda kına kültürü görülmektedir. Çeşitli desenlerde ve renklerde kınalar mevcuttur.

Fistan, bindallı, aba, yemeni, kemer, çeyiz, bohça dnrc, başlık parası, kundak sarma, halı-kilim dokuma

Geleneksel giyim kuşam, topluluğun kültürünü yansıtma da önemli bir yere sahiptir. Toplum tarafından günlük hayatta tercih edilen veya özel bir günde giyilen kıyafete farklı bir anlam yüklenmektedir. Takılan takılar, aksesuarlar; insanların moda anlayışını, coğrafyanın Őartlarını, ekonomik parametreleri göstermektedir. Toplumun kültürünün parçası olan bu unsurlar, türkülerde de kendilerine yer bulmaktadır.

Kadınların bellerinden aşağı giydikleri geniş ve uzun elbise olan fistan, Amasya bölgesinde de kullanılmaktadır. Tek parça olan fistan her türlü aksesuarla tamamlanmaktadır. Kadınların kullandığı diğer bir kıyafet ise bindallıdır. Gelinlerin kına gecesinde giydikleri genelde iki parçadan oluşan elbiseye "bindallı" adı verilmektedir. Kına gecesinde gelinin bindallı giymesi uzun yıllardan beri süren bir gelenektir. En çok kırmızı renk tercih edilmektedir. Genellikle erkekler tarafından giyilen aba, ynn dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaştan yakasız ve uzun stlklerdir. Abalar çoğu zaman beyaz renklidir. Kalıpla basılıp elle boyanan, kadınların başlarına bağladıkları tülbente ise yemeni denir. Yemeni işlemeleri her bölgeye göre farklılık gösterebilmektedir. Özellikle uçlarındaki işlemeler farklı renklerden ve Őekillerden oluşmaktadır. Kadın ve erkek tarafından kullanılan kemer ise deriden, kumaştan ya da farklı materyallerden yapılan bele dolanarak tutturulan aksesuara denir. Özellikle altın kemer, aynalı kemer kültürel değerlerin bir parçası olarak karşımıza pek çok Şekilde ıkmaktadır.

Evlenecek gelin adayı için hazırlanan her türlü giysi, ev eşyasına çeyiz denir. El emeği ile üretilmiş dikiş nakışlar, havlular, yorganlar eyizin en önemli parçalarıdır. Bohça da içine çamaşır, giysi gibi Şeyler konulup sarılan ya da bağlanan dört köşe kumaşlardır. Özellikle bohçalar el işiyle işlenmektedir. Bohaların gelin, nişan, damat, düğün, kaynana bohçası gibi pek çok çeşidi olabilir. Bohaların içine ayna, toka, tarak, terlik, makyaj malzemeleri, çorap vb. Şeyler de konulabilir. Dnrc ise evlenecek bir erkek için kız istemeye giden kimse ya da kimselere denmektedir. Eskiden çok görülen bu uygulama Şu anda pek görülmemektedir. Farklı din ve kültürlerde evlenecek erkeğin kız tarafına çeşitli adlar altında belirli bir para veya mal vermesine başlık parası denir. Başlık parasının miktarı değişebilmektedir. Başlık parası birçok bölgede sosyolojik ve psikolojik sorunlara neden olabilmektedir.

Yeni doğmuş bebeği, doğumundan sonraki ilk aylarda sıkıca sarıp sarmalamaya yarayan beze kundak denir. Kundak sakinleştirici özelliğe sahiptir, bebeğin sinir sisteminin gelişimine yardımcı olur, bebeğin daha iyi uyumasını sağlar ve kundaklanan bebekler kendilerini çok daha güvende hisseder. Geçiş dönemlerinde kullanılan birçok geleneksel unsur söz konusudur. Dokumacılık da çok eski sanatlardan biridir. Halı ve kilim dokuma bu sanatın en önemli unsurlarındandır. Halı sanatı Türklerin yaşadığı yerlerde ortaya çıkar ve dünyaya bu bölgelerden yayılır. Orta Asya'daki gcebe Türklerin halı ve kilim dokumacılığındaki öncülüğü tartışılmazdır. Anadolu Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerinde asırlar boyu gelişen bu sanatın pek çok rneği günümüze ulaşır. Kilim, halı dışındaki havsız, düz dokuma yaygılarına genel olarak verilen addır. Bez ayağı dokuma temel dokuma tekniğidir. Yüzleriyle tersleri birbirinin aynı olan kilimlerin atkıları zgllerinden fazla olduğundan atkı ipliği görünümlüdür. Düz, izgili veya motifli olarak dokunurlar.

Amasya türkülerinde, şehrin kültürel yapısı ve tarihi mirasına yönelik pek çok unsur kullanılmaktadır. Amasya evliyalari, Amasya ilinin meşhur yemekleri, Amasya’da geçiş dönemlerine yönelik uygulamalar gibi birçok öge Amasya türkülerinde yer almaktadır. Şehir imajını meydana getiren bu unsurların türkülerde geçmesi aslında bunlara ne kadar kıymet verildiğini, bunların insanlar tarafından ne kadar içselleştirildiğini göstermektedir. Türkülerde yer alan şehrin kültürel yapısı ve tarihi mirasına yönelik bazı unsurların günümüz şartlarında kullanımdan düşmesine rağmen bu türkülerde var olması bunların unutulma süreçlerini ötelemektedir.

2.2.4. Çevre

Dağdan yuvarlandı kayalarımız	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 33-34)
Yıkılsın şu viran dağlar	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 44)
Amasya’nın dağlarından	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 44)
Ayvasıl’da bağlarından	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 44)
Çıktım yaylaları gezdim	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 45)
Çıktım yayla obasına	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 45)
Üşür her yanım	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 46-47)
Tozanlı düzde kaldı	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 46-47)
Çakallar’dan iner de vermiş kömürü	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 68)
Çakallar’dan kesmişler de üzümü	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 68)
Yavrum Kayabaşı’nda beri de	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 69)
Delirmağın sazları da	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 69)
Yavrum şu Zuday’ın kızları da	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 69)
Bağlara varıp da çiçek toplarken	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 70)
Yeşilirmak boyunda	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 75)
Kar kalmadı Amasya’nın dağında	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 77)
Bahçelere kar gelir	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 82)
Bağından geçilmez mor menekşeden	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 77)
Amasya’nın Bar Dağı	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 82)
Bir olmazsa bir dağı	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 82)

Carcurum er yatağı	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 82)
Berekettir yere yağar	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 92)
Yüce dağ başında koyun giderken	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 94-96)
Yar oturur tepede de, yar yar	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 112)
Şu dağda ot bitmez mi?	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 117)
Çakallar Bağı bizim	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 127)
Geçtim Ferhat Dağı'ndan	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 127)
Irmak/seller aldı götürdü	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 140-141)
Amasya'nın dağları	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 142-143)
zmldr bağları	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 142-143)
Yeşil akar Amasya'nın ırmağı	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 150)
Gel Emine'm gidelim yaylalara	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 150)
Yazı Bağı bağların en güzeli	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 150)
Yeşilirmak ne akarsın boşuna	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Uzun olur Amasya'nın hazanı	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Senin de mi bahar vurdu başına	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Çakallar'da mor snbller açıyor	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Mart dokuzu gel Kırklar'a çıkalım	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)

Amasya'nın Şehir imajını etkileyen önemli unsurlardan biri "evre"dir. Amasya türkülerinden Şehrin evresel imajını oluşturan ögeler rahatlıkla çıkarılabilmektedir. evre her türlü fiziki yapıyı, manzarayı, iklimi kapsamaktadır. Amasya'nın türküleri incelenirken metinlerden evre imajını; etrafı saran dağların, Şehrin ortasından geçen Yeşilirmak'ın, yaylalarının, üzüm ve elma bağlarının, meşhur yerleşim yerlerinin ve ikliminin yer aldığı görülmektedir.

Etrafı çevrili dağları

Amasya, 2000m ykseklige ulaşan dağların arasından yer almaktadır. Şehir Yeşilirmak'ın iki yakasına yerleşmiştir. Amasya hem Yeşilirmak Nehri'nin ana kollarının birleştiği hem de dağların birleştiği bir noktada olması sebebiyle oldukça engebeli bir yüzey Őekline sahiptir. Canık dağları, Karaömer dağı, Akdağ, Sakarat Dağı, Sarıtaş Dağı, Buzlu Dağ, Karadağ, Tavşan Dağı vb. gibi dağlar Şehrin bilinen ykselteleridir. Bu dağlar içinde belki de en meşhuru Ferhat Dağı diye de bilenen Harşena Dağı'dır.

Ferhat'ın Şirin ile evlenmek uğruna deldiği kabul edilen dağa Ferhat Dağı denir. Bugün kentin sembolü sayılan Ferhat ile Şirin'in heykelleri bu dağdan halkı selamlamaktadır. Ferhat ile Şirin'in ölümünü betimleyen 5 metrelik büyük heykel özellikle dikkat çekicidir.

Yeşilirmak

Sivas ili Suşehri İlçesi'nin güneybatısındaki Köse Dağları'ndan doğan Yeşilirmak 519 km uzunluğundadır. İl arazisine güneyden girerek Kayabaşı mevkiinde 256 km. uzunluğundaki Yozgat topraklarından doğan Çekerek Çayı ile Kayabaşı'nda birleşir. Amasya şehir merkezinden geçerek Ladik Gölü'nden çıkan Tersakan Çayı ve Taşova Erbaa sınırında Kelkit Çayı ile birleşerek Samsun il sınırları içinde Çarşamba'dan Karadeniz'e dökülür. Amasya il sınırları içinde kalan kısmı 129 km'dir (<http://www.amasya.gov.tr/yeryuzu-sekilleri>). Yeşilirmak âdeta şehir ile bütünleşmiştir. Irmak şehre zenginlik ve güzellik katmaktadır. Zaman zaman yoğun yağış nedeniyle seller olması daimi halk söylencelerini oluşturmaktadır.

Yaylalar

İncelenen Amasya türkülerinde şehir sınırları içinde yer alan yaylalardan özellikle bahsedilmektedir. Kabaoğuz Yaylaları, Tavşandağı Yaylaları, Akdağ Yaylaları, Sarıçiçek Yaylaları, Destek Yaylaları, Boğalı Yaylaları, Çatalçam Yaylaları, İnegöl Yaylaları Amasya'nın başlıca yaylaları olarak sayılmaktadır. Amasya'daki yaylalar Karadeniz ikliminden, İç Anadolu iklimine geçiş bölgelerinde olduğu için bitkisel açıdan da oldukça zengindir. Yaylalar özellikle yazın bölge halkının zaman geçirdiği yerlerdir. Yazın sıcak havadan kurtulmak isteyen halk, bu yaylalara sığınmaktadır.

Bağlar

Amasya'nın elma ve üzüm bağları meşhurdur. Bu bağlarda piknik yapılır, ürün yetiştirilir ve güzel vakit geçirilir. İnsanların hoşça vakit geçirdikleri yer olan bu bağlarda genellikle prefabrik evler, odun fırınları, çocukların eğlenmesi için salıncaklar bulunmaktadır. Türkülerde hem bağlardan hem de özellikle Ayvasıl bağlarından sıklıkla söz edilmektedir. Ayvasıl, Amasya'nın bağlarının olduğu bir bölgedir. Ayvasıl bağları çok meşhurdur ve pek çok farklı esere konu olmuştur.

Amasya'nın tanınmış yerleri

Kayabaşı, Amasya ilinin Merkez ilçesine bağlı bir köydür. Köyün bulunduğu alan nehir kenarında kaya üzerinde olduğu için köy "Kayabaşı" köyü adını almıştır. Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Zuday ise Karadeniz bölgesinde yer almakta olup, Amasya iline bağlıdır. Zuday bağlı olduğu Amasya iline 46 km. mesafe uzaklıktadır. Carcurum da Amasya il sınırları içerisinde bulunan şimdilerde askeri bir bölgeye verilen isimdir. Çakallar şehrin güneyinde yer alan ve 200 m. kadar yüksekliği bulunan tepedir. Osmanlı döneminde şehzade ve sultanların av mevkileridir. Bölge yazlık olarak da kullanılmaktadır. Kırklar; Kırklardağı Tepesi Karadeniz bölgesinde yer almakta olup, Amasya iline bağlıdır. Kırklardağı Tepesi bağlı olduğu Amasya iline 2 km. mesafe uzaklıktadır.

İklim

Amasya'da Karadeniz iklimi ve kara iklimi arasında bir geçiş iklimi hüküm sürer. Yazları kara iklimi kadar kurak, Karadeniz iklimi kadar yağışlı değildir. Kışları ise Karadeniz iklimi kadar ılıman, kara

iklimi kadar sert değildir. Bu bölgede Karadeniz ardı iklimi etkili olmaktadır. Yazları sıcak ve kurak, kışları yağışlıdır. İlkbahar en çok yağış alan mevsimdir.

Amasya türkülerinde Amasya Şehrinin “evre”ye yönelik özelliklerini görmek mümkündür. Şehirde yer alan dağlar, ırmaklar, yaylalar, bağlar vb. trklere yansımıştır. İklima yönelik unsurlar dahi türkülerde geçmektedir. Bu türküleri dinleyen, duyan Amasya Şehrine yolu düşmemiş herhangi bir kişi bile türküler sayesinde Amasya’nın çevresine yönelik geniş bir bilgiye sahibi olmaktadır.

2.2.5. Halka bakış açısı

Benim yrim annesinden görgülü	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 38-39)
İnce belli, fidan boylu kendisi	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 38-39)
Rastıklı kaşlı Meryem	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 58)
Esmer güzelleri gelip, geçerken	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 70)
Kara gözlü güzel senin elinden	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 70)
Güzelleri on üç on dört çağında	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 77)
Gamzeli güzeli bakar köşeden	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 77)
Gldke gller açar al yanağında	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 77)
Sürmeli gözleri szlsn	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 79)
Amasya’nın gençleri... Yürekleri yakarlar...	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 82)
Ziyere güzelleri	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 84)
Boncuk gözlü güzeller	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 84)
Yürüyüşte, duruşta, oturuşta, kalkışta	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 84)
Nazlı nazlı bakışta, boncuk gözlü güzeller	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 84)
Ergen gezen güzeller	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 91)
yl’olur, byl’olur köylü güzeli	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 98-100)
Amasya’dır güzellerin oymağı	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 150)

Türkülerde Amasya halkının özellikleri şu biçimde belirtilmektedir: Amasyahlılar ilgili, bilge, görgülü insanlardır. Oturmasını kalkmasını bilirler. Nerede nasıl davranmaları gerektiği hususunda malumat sahibi kişilerdir. Zaten Şehir uzun yıllardan beri ilim Şehri olarak kabul edilmektedir. Amasya, Osmanlı İmparatorluğu döneminde de Şehzadelerin eğitimlerini tamamladıkları bir yer olmuştur. Halk da ister istemez gelecekte hükümdarları olacak kişilerin kültürüyle kltrlenmişlerdir. İnsanlar, özellikle

kadınlar bakımlıdır. Nazlı olan bu kadınlar hep güzellikleri ile anlatılmakta, erkekler ise etkileyici gençler olarak betimlenmektedir. Alımlı vücut yapısına ve fiziksel güzelliğe sahip olan halk, aynı zamanda güler yüzlü olarak da tarif edilmektedir. Amasya türkülerinden hareketle Amasya’da yaşayan halka ve Amasyalıları yönelik olumlu bir bakış açısı olduğu söylenebilir. Bunlar halkın genel imajı olarak değerlendirilebilmektedir.

2.2.6. Ekonomi ve finans yapısı

Uzun olur Amasya’nın selvisi	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 38-39)
Meryem inek sağıyor	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 58)
Çakallar’dan kesmişler de üzümü	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 68)
Eğilip bahçeden güller koklarken	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 70)
Nergis iner, sünbül iner, gül iner	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 70)
Bahçelerde bamiye	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 71)
Çapa vurdum terledim	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 72)
Top top oldu kirazlar dalında	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 77)
Eğilip bahçelerden güller koklarken	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 70)
Yar elmayı taşladın mı oy oy	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 73)
Elma dalında kızarır oy oy	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 73)
Kilo kilo elmalar	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 82)
Amasya’da üzüm var	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 74)
Ata vurular gemi	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 74)
Acı badem dalları	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 75)
Benim acı bademim	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 75)
Acı badem acısın	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 75)
Lalelerden mercan dizdim	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 45)
İndim nane biçmeğe	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 79)
İçine gül katmalı	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 79)
Kilo kilo nar gelir	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 82)

Bamiyeyi ekerim	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 83)
Bahanızda gl var mı?	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 91)
Gül dibinde yol var mı?	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 91)
Yüce dağ başında koyun güderken	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 94-96)
Bülbül gl dalında sual ederken	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 94-96)
Galenin ardında ekeller darı	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 98-100)
Ekeller bieller, edeller karı	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 98-100)
Yar için saklarlar hayvayı, narı	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 98-100)
yl'olur, byl'olur iğdeli gelin	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 98-100)
İğdesini aldırımış sevdalı gelin	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 98-100)
Elma attım, nar geldi	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 101)
Amasya'nın elması	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 111)
Elmaların en hası	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 111)
Elmaları soyarım	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 111)
zm koydum sepete	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 112)
Biner atın iyisine	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 114-116)
Dalda kiraz kızara	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 117)
Bir yiğidin kazancı, on beş kıza yetmez mi?	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 117)
Bamyalar dizim dizim	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 127)
zmldr bağları	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 142-143)
Kayasında kargapapuç bitiyor	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Zarzalaklar dört bir yana yetiyor	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Mis kokusu canlara can katıyor	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
il keklıği, ılganusu, sazamı	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
akallar'da mor snbller açıyor	(zbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)

Menevcerle bir döşekte yatıyor	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Karakiraz, dalbastıya çetiyor	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Yilda iki ürün devşir bu ilde	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 156-157)
Karatavuk kaçıyor	(Özbakır & Sünbül, 2007, s. 112)

Amasya şehri türkülerden de anlaşılacağı üzere verimli bir şehirdir. Özellikle geçiş iklimine sahip olması topraklarını zenginleştirmektedir. Şehirde yılda iki ürün devşirilecek kadar verimli topraklar bulunmaktadır. Darı ekme, biçme yapılmaktadır. Amasya halkı tarımla uzun yıllardır uğraşmakta, ekip biçme yapmaktadır. Elma, üzüm, kiraz, ayva, nar, ığde vb. Amasya'nın yöreye özgü meyveleridir. Özellikle Amasya'nın elması meşhurdur. Bamyası ise bölgeye özgü olarak yetişmektedir. Acıbadem de çokça yetişen bir bitkidir. Gül, nergis, sümbül, lale, kargapapuç, zalzalaklar bitki örtüsünü oluşturmaktadır. Çil keklik de bölgede yetişir. Yeşilırmak nehrinde balıkçılık olarak ılganus ve sazan avlanılmaktadır. Amasya şehrinde hayvancılık noktasında inek, koyun, at, tavuk besleme mevcuttur.

Bamyası

Amasya'ya özgü çiçek bamyası uzun süre muhafaza edilmesi ve parasal değerini hiç kaybetmemesi nedeniyle yöre halkı tarafından "çeyrek altın" olarak adlandırılır. Besin değeri yüksek olmasının yanı sıra çiçeğinin de alternatif tıpta kullanıldığı da bilinmektedir. Halk hekimliği açısından da önemlidir. Ortalama 1 cm. büyüklüğündeki meyveler şekil olarak sultani bamyaya benzer ancak çok küçüktürler. Çiçek bamyası genellikle kurutmak olarak değerlendirilmektedir.

Elması

Amasya denilince akla ilk olarak "misket" elması gelmektedir. Amasya vadisi, misketin yetişmesi için güzel bir ortam sağlamaktadır. Elmanın tadı ve kokusu çok ayırdır. "Misket" in en büyük özelliği bir yıl meyve verirse diğer yıl meyve vermemesidir. Bir yüzü kırmızı, diğer yüzü ise sarı ile yeşilimsi bir renk taşıyan misket; ince kabuklu, hoş kokulu, sert ve dayanıklıdır. Amasya elmasının antioksidan özelliği de vardır. Çoğu kişi gençlik ve güzellik için de bu meyveyi tüketir. Amasya'da yaklaşık 2 bin yıllık olduğu tahmin edilen elma ve keklik desenli mozaik işlemesi bulunmuştur. İl merkezine bağlı Yavru Köyü Küpderesi mevkiinde bulunan eserin yaklaşık 20 metrekare ebatlarında olan mozaik döşemenin orta kısmında elma ağacı, elma ve keklik motifleri bir arada işlenmiştir. Bu da binlerce yıl öncesinde bile elma ve kekliğin şehir için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Amasya türkülerinde geçen sözlerde şehrin ekonomik ve finans yapısına yönelik unsurları görmek mümkündür.

2.2.7. Hizmet yelpazesi

Otel, hastane, restoran vb. şeyler bir şehrin hizmet yelpazesini oluşturmaktadır. İnsanlar hizmet yelpazesinin geniş olduğu şehirleri tercih etmekte ve buralarda kendilerini güvende hissetmektedir. İncelenen türkülerde hizmet yelpazesi ile ilgili bilgilere rastlanılmamaktadır. Çünkü bu tarz konular genellikle türkülerin içinde kendilerine yer bulamamaktadır. Bu yüzden Amasya türkülerinde hizmet yelpazesine yönelik bilginin yer almaması çok normaldir.

2.2.8. Eğitim-üniversite

Yüreklere yakarlar vay, hem okur hem yazarlar (Özbakır & Sünbül, 2007, s. 82)

Gelen giden okuya (Özbakır & Sünbül, 2007, s. 91)

Hey Gara Molla okuyalım, yazalım (Özbakır & Sünbül, 2007, s. 98-100)

Türkülerde Amasya halkının okuryazar ve görgülü olduğu belirtilmektedir. Okumanın önemine özellikle işaret edilmektedir. Yıllar boyu şehzadelerin, âlimlerini evliyaların eğitim yeri olmuş bir şehrin zihniyetinin, kültür yapısının bu şekilde olması çok olağandır. Okuryazar olmak ya da eğitim seviyesinin yüksek olması şehrin çehresini değiştiren unsurlardır. Eğitimin yüksek olması halkın olaylara bakış açısını etkilemektedir. Farklı perspektiflere sahip olan halk, olayı daha akılcı bir şekilde değerlendirebilmektedir. Eğitim-üniversite unsurları değer yargılarına şehrin gelişmişliğine katkıda bulunmaktadır.

2.2.9. Eğlence ve şehir cazibesi

Sin sin'i oynatırlar (Özbakır & Sünbül, 2007, s. 46-47)

Bir defim var derinden (Özbakır & Sünbül, 2007, s. 72)

Dokuz telli sazım var (Özbakır & Sünbül, 2007, s. 74)

Elmalıkta beklerim (Özbakır & Sünbül, 2007, s. 83)

Güzeller bir arada gezer (Özbakır & Sünbül, 2007, s. 84)

Oynamaya iştahlı (Özbakır & Sünbül, 2007, s. 91)

Köşebaşı meyhane (Özbakır & Sünbül, 2007, s. 142-143)

Amasya türkülerinden hareketle yöre halkının eğlenceye değer verdiği söylenebilir. Saz, def eğlence için kullanılan müzik araçlarıdır. Özellikle eğlence olarak "oynama" pek popülerdir. Halkın oynadıkları oyunun başında "sinsin" gelmektedir. Geceleyin, ateş çevresinde, genç erkeklerin davul, zurna eşliğinde oynadıkları halk oyununa "sinsin" denir. Sadece erkekler tarafından oynanan bu oyun yarışmalı bir oyundur. Sinsin oyununun kelime karşılığı "meydan okuma" olarak bilinmektedir. Ayrıca şehirde insanlar sosyalleşme için gezintiye çıkmaktadır. Yeşilirmak kıyısında yapılan gezinti şehrin olmazsa olmazdır. Elmalıklar ise gençlerin buluşma yeri olarak bilinmektedir. Şehirde eğlence hayatına yönelik meyhaneler de mevcuttur.

3. Sonuç

Amasya'nın şehir imajı türküler üzerinden değerlendirildiğinde pek çok bulguya ulaşılmaktadır. Amasya'nın kendi gerçekliği ile algılanan imajı birbiri ile örtüşmektedir. Türkülerde kullanılan ifadeler şehrin hem türkülerin yaratıldığı dönem imajını yansıtmakta hem de kullanılan birçok öge günümüzdeki imajına da ışık tutmaktadır. Çevresel faktörler, yaşanan deneyimler, farklı kültürler, geçmişte var olan bazı imaj unsurlarını tamamen değiştirmekte ya da başka bir şeye dönüştürmektedir.

Bu çalışmada incelenen 81 adet Amasya türküsünün sözlerinden hareketle 39 adet türküde şehir imajı ile ilgili unsurlara rastlanılmıştır. Amasya'nın "Mimari ve Kentsel Oluşumu"nda camileri, köprüleri, Amasya Kalesi, kendine özgü otantik evleri şehrin imajını yansıtmaktadır. "Kültürel Yapı ve Tarihi Miras"ta ünlü âşıkları Ferhat ile Şirin, ahiret sultanları evliyalari, keşkek ve bamyaya yemeği, semaverle demlenen çayı, bölgeye özgü giyim kuşamı yer almaktadır. Dönemsel olarak kullanılan bazı değerler hâlâ yaygınken kına yakma, altın kemer takma, başlık parası verme vb. gibi kültürel öğeler ise artık yok denecek kadar azdır.

Şehrin "Çevre"si imajının oluşumuna çok büyük katkıda bulunmaktadır. Çünkü şehir yüksek dağlarla çevrili olması ve ortasından Yeşilirmak Nehri geçmesi yüzünden masalsi bir şehir görünümündedir. Dağlar bir yandan geçit vermezken bir yandan da halkına diğer şehirlerden izole bir ortam sunmaktadır. Etrafını saran elma ve üzüm bağları bölgeye özgü iklimi güzelliğine güzellik katmaktadır. İnsanlar bu bağlarda hoş vakit geçirmektedir. Şehir halkının yaz kış çıktığı yaylalar, dinlenme yeri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şehir halkı "Halka Bakış Açısı" değişkeni üzerinden değerlendirildiğinde ise güler yüzlü, bilgili ve görgülü olarak tasvir edilmektedir. Özellikle Amasya'nın kızlarının güzel ve alımlı olduğu birçok türküde belirtilmekte; erkekleri için ise okuryazar, eğitimli ifadeleri kullanılmaktadır.

Şehrin "Ekonomi ve Finans Yapısı"nda halkın tarım ve hayvancılığa yönelik bilgileri ve tecrübeleri Amasya türkülerinde göze çarpmaktadır. İnek sağmaktan, at koşmaya koyun gütmekten, tarımsal hayata kadar halkın ekonomik hayatını türkülerde görmek mümkündür. Amasya yöresinin meşhur ürünlerinden olan elma ve bamyaya da türkülerde özellikle vurgulanmaktadır. Amasya elması kendine has tadı ve kokusu ile tüm yurttan tanınmakta ve sevilmektedir. Amasya'nın bamyasının ise cep yaktığı bilinmektedir. Amasya üzümü ise pek çok yerde hatırlanmaktadır.

"Eğitim-Üniversite" değişkeni türküler üzerinden incelendiğinde halkın okuryazar, eğitimli, kültürlü ve görgülü olduğu belirtilmektedir. Ayrıca kültürel öğelere değer veren ve sahip çıkan bir halk profili karşımıza çıkmaktadır. "Eğlence ve Şehir Cazibesi" yönünden ise Amasya'daki gençlerin gezdiği yerler, sosyalleşme alanları olarak ifade edilmektedir. Çeşme başı, elmalık ve Yeşilirmak boyu gezinti noktasında türkülerin anlatımına göre çok popüler yerlerdir. Düğün ve sünnet törenlerinde halk müzik eşliğinde oyun oynamayı çok sevmektedir. Saz, def kullanılan müzik aletlerinden bazılarıdır.

İncelenen Amasya türkülerinde genel kanaatler ve olumlu özelliklerin olumsuz özelliklere göre daha çok bulunduğu tespit edilmiştir. Amasya'daki sosyal hayatı canlı bir şekilde türkülerde görmek mümkündür. Hayvancılıktan tarıma, şehrin ekonomisine yönelik pek çok bilgi türkülerde bulunmaktadır. Halkın tarım ve hayvancılığa yönelik bilgileri, tecrübeleri Amasya türkülerinde göze çarpmaktadır. Türkülerden Amasya ilinde yayla kültürünün yanı sıra bağ, bahçe kültürünün de bulunduğu anlaşılmaktadır. Amasya'nın meşhur yemeklerinden biri olan keşkek yemeğinden, semaver çayının nasıl yapıldığına kadar sosyal hayata yönelik geniş bir bilgi yelpazesi türkülerde geçmektedir. Bağlarından, ağaçlarının cinsine ve hatta yemişlerine kadar pek çok malumat türkülerde yer almaktadır. Şehirdeki kıymetli tarihi yapılar da türkülerde geçmektedir.

Türkülerde şehre yönelik olumsuz özellikler ise çok az verilmektedir. Bundan hareketle şehrin olumsuz yönünün çok görülmediği şehir imajı olarak şehrin olumlu bir imaja sahip olduğu yorumu yapılabilir. Amasya türkülerinde ahlaki çöküntü ve yozlaşmaya yönelik bilgileri de görmek mümkündür. Türkülerde insanların dedikoduyu ne kadar sevdiği belirtilmektedir. İnsanların dilinden, dedikodusundan

kurtulmanın imknsuzluğından bahsedilmektedir. Eskiye zlem, dünya malının geçiciliği, mutlu bir gün geçirmenin imknsuzluğı, sevgiliden ayrılmanın verdiği gam, aşk acısı, gurbete düşmenin kötülüğü, hayattaki isteklerin bir türlü gerçekleşmemesi sonucu duyulan hüzün-keder de Amasya türkülerinde yer almaktadır.

Çalışmada Amasya'yı Amasya yapan imajına katkı sağlayan değerlerin ve zelliklerin, Amasya türkülerinin sözlerinde yer aldığı tespit edilmiştir. Amasya türkülerinde yer alan şehir imajının artı yönlerinin eksi yönlerinden daha fazla olduğu rahatlıkla söylenebilir. Ayrıca türkülerden hareketle bir şehrin imajının incelenebileceği de bu çalışma aracılığıyla ortaya konmaktadır.

Kaynakça

- Altunbaş, H. (2007), Pazarlama iletişimi ve şehir pazarlaması şehirlerin markalaşması. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, Cilt 4 (4)*, 156-162.
- Amasya Valiliği. (2008). *Tarihin tanuğı amasya*. Amasya: Amasya Valiliği.
- Arioğlu, İ. E. (2013). Ankara misket türküsünün halk bilimi açısından incelenmesi. Kültürümüzde Trk Sempozyumu Bildirileri II (s. 313-321). Sivas: Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları
- Aşkar, M. (1999). Bir türk tarikatı olarak halvetyye'nin tarihi gelişimi ve halvetyye silsilesinin tahlili. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt XXXIX*, 535-563.
- Başgöz, İ. (2008). *Türkî*, İstanbul: Pan.
- Batir, E. (2014). *Amasya dini yapılarında malzeme kullanımı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Baudrillard, J (2014). *Simülakrlar ve simülasyon*. Ankara: Doğu Batı.
- Birinci, N. (1988). Trk İşlm Ansiklopedisi. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Boratav, P. N. (1984). *Köroğlu destanı*. İstanbul.
- Bceki, T. (2003). *Amasya evliyları*. Amasya: Lazer Matbaası.
- Çevik, M. (2013). *Trk ve algı*. Ankara: rn.
- obanoğlu, . (2009). *Halk edebiyatına giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Dönmez, E. N. (2014). Amasya Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı Kazıları. Filiz zdem (Ed.), *Yr ile Gezdiğim Dağlar* içinde (s. 29-49). İstanbul: Yapı Kredi.
- Elçin ř. (2004). *Halk edebiyatına giriş*. Ankara: Akçağ.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Kudret, C. (1980). *rneklerle edebiyat bilgileri*. İstanbul: İnkılp ve Aka Basımevi.
- Luque-Martinez, T., Barrio-Garcia, S., Ibanez-Zapata, J. A., Molina, M., A., R,2007. Modeling a city's image: The case of Granada , *Cities*, 24(5) : 335–352.
- Nas, B.(2018). *Aşkın şehri amasya'dan geçenler*, İstanbul: Akademik Kitaplar.
- zbakir B.; Sünbül S. T. (2007) *Amasya türküleri*. İstanbul: Amasya Belediyesi Kültür.
- zdoğan, R. (2006). *Amasya'da adak yerleri ile ilgili halk anlatıları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Pala, İ. (1995). *Ansiklopedik divan şiiri szluğ*. Ankara: Akçağ.
- Peker, A. Esra (2006). *Kentin markalaşma sürecinde ağdaş sanat müzelerinin rolü: kent markalaşması ve küresel landmark* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Postman, N. (2016). Televizyon Öldüren Eğlence. Ayrıntı.
- Sami, Ş. (1317). *Türkü*. Dersaâdet: Kamus-ı Türkî. İkdâm Matbaası.
- Spio, A. Ebow (2011). *The City Branding of Accra, (Edited by: Keith Dinnie), City Branding: Theory and Cases*. England: Palgrave Macmillan.
- Tümertekin, E.; Özgüç, N. (1999). *Ekonomik Coğrafya*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- TDK Türkçe Sözlük. (2005). *Türkü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Urak, G. (1994). *Amasya'nın türk devri şehir dokusu ve yapılarının analiz ve değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yakici, A. (2007). *Halk şiirinde türkü: tanım-tasnif-inceleme-metin*. Ankara: Akçağ.
- Yerasimos, M. (2005). *500 yıllık Osmanlı mutfağı*. İstanbul: Boyut.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Zengin, B. ; Öztürk, E. ; Salha, H. (2014). Amasya İlinin Alternatif Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi, Namık Kemal University, Institute of Social Sciences, Sosyal Bilimler Metinleri, 1-22.
- Zavada, M. S. (1993). The historical use of henna (*Lawsonia inermis* L.) in the Balkans. *Thaiszia, Journal of Botany* 3: 97-100.
- CNNTÜRK (2018, Haziran). *Amasya'ya gittiğinizde görmeniz gereken yerler. Erişim tarihi 30.02.2019*, <https://www.cnnturk.com/seyahat/turkiye/amasyaya-gittiginizde-gormeniz-gereken-yerler?page=4>
- Amasya (t.y). *Yeryüzü Şekilleri. Erişim tarihi 01.02.2019* <http://www.amasya.gov.tr/yeryuzu-sekilleri>.
- TİMETÜRK (t.y). *Amasya'da 2 bin yıllık elma ve keklik desenli mozaik bulundu. Erişim tarihi 18.01.2019*, <https://www.timeturk.com/tr/2013/07/02/amasya-da-2-bin-yillik-elma-ve-keklik-desenli-mozaik-bulundu.html>.